

Драган БОШКОВИЋ

ПЕСНИЧКИ СТАНУЈЕ КУЋА

Марко Вуковић, *Дивљи камен*, Дом омладине, Зајечар, 2005.

Од сопствених исходишта, „песнички становати“ значи не само одговарати на тајну живота тајном поезије. „Песнички становати“ – на шта нас подсећа песничка књига *Дивљи камен* Марка Вуковића, а што су нас научили Хелдерлин и Хајдегер – онтолошка је метафора стварања, грађења, чувања света, његовог бића, поетске традиције, људског говора, и можда једина могућност људског постојања. Бити песник, дакле, значи обитавати у песничкој кући, великој кући поезије чији зидови, подови и стропови немају обресе. Тајна поезије као тајна постојања свој идентитет обликује као онтолошко здање у којем је, као у свету, (не)могуће живети.

Кућа поезије, у којој смртник сусреће себе, божанство, небо и земљу, јесте место неочекиваних даривања. Зато се у њој мора говорити о свему, зато она мора да сачува све постојеће. Одговорити таквом налогу, изазовно је, и као захтев и као остварење заувек осуђено на пораз, а сваки такав пораз ненадани је и једини могући успех. Зато треба, како је то Марко Вуковић у *Дивљем камену* и учинио, кућу градити са свих страна, њену духовну страну, њен материјални лик, сваким стихом, целом књигом.

Дивљи камен Марка Вуковића, наиме, насилно нас увлачи у тајну куће. Кроз три циклуса („Пред прагом“, „Пред ватриштем“, „Пред собом“), гномичним и „сеновитим“ језиком, догодиће се симболичка апокалипса куће. Фигура субјекта као фигура блудног сина (са очекиваним атрибутима: „вера очајника“, „слане сузе“ („Повратак“)) наметнуће се од првих стихова, активирајући контекст новозаветне параболе: оно протекло биће превазиђено („*Напуштам нашминкане приче (...) Пеку смрзотине скорошњице (...) Али надрастам сваку жуч (...) Надрастам тачку*

слома“ („Грудва“)), а будућност ће бити подупрта надом: „*Још увек ми се вене (...)* *Надају неком нечем.*“ („Грудва“). Антропоморфна фигура куће (кућа поседује веће, мења расположења, предмети који је насељавају такође су антропоморфни), која сажима семантику света, субјекта, онтолошког поретка или психолошке драме, неће на повратак блудног субјекта одговорити мајчинским загрљајем („*Није ме препознала*“ (Повратак“)), већ свим својим ужасима баштињеним из колективног памћења, док ће мајчински, акушерски лик преузети у кући очекивана књига са тавана: „*Пупак ми развезује*“ („Књига“). Од књиге-мајке, као и од куће-мајке, може се у поезији Марка Вуковића само бежати, и то увек са (не)стабилном свешћу о повратку („*Није могла да ме стигне*“ (Књига“)).

Кућа у *Дивљем камену* биће симболички сазидана архетипском мимикријом, а идентификоваће је етно-антрополошки атрибути куће: змија, праг, ватра, јабука, огњиште, итд. Њена семантика меандрираће од срушене куће до куће као храма, богомоље, која митолошки чека блудног сина, од душевне куће до космичког дворца. Она ће бити смештена на неким неодређеним просторним координатама, на земљи, под земљом, она је разрушена икона света, она је чак ван света: „*На рудинчици изнад света*“ („Кућа“). У расутом онтолошком поретку *Дивљег камена*, и субјект и кућа биће смештени у извесно стање безвременности њиховог сусрета.

Кроз стилски и језички усаглашене циклусе Вуковићеве књиге само делимично ће се мењати расположења субјекта и расположења куће. На махове то ће бити емотивна рекација на кућу, на махове онтолошко и психолошко раздирање субјекта, разграђивање и зидање онога што кућа-свет јесте, што ће се рефлектовати и на самог субјекта, који ће постати „*смежурана кора*“ („Лубеница“), на кога ће подсећати маховина („Маховина“), јер: „*Дробим се унутра / Страћара је у мени (...)* *а ја (...)* *Заодевен тамо и мемлом (...)* *Обично сам крто стакло*“ („Огледало“). Поетски субјект Вуковићевих стихова проживљаваће извесно дијалогски обликовано самоосвешћење, упознавање себе као упознавање света („*Познајем сопствени мраз*“ („Пиштаљка“)), свог песничког идентитета, али оно ће га некако увек враћати уназад, и бацати напред, одржавати на напред-назад, али не и узалудном путовању кроз себе и постојање. И поред страха који поетски субјект Марка Вуковића осећа („Страх“), на крају *Дивљег камена* кућа ће, ипак, бити

саграђена. Јер живот у кући биће „*На издржљиву меру / Сведена самоћа*“, („Пиштаљка“), али и „*Тачка полаза ил краја*“ („Пиштаљка“), путовања у друго-кућу, у друго-жену, што ће се догодити у последњем циклусу *Дивљег камена* који чини само једна песма – „Жена“. Кућа и субјект неће бити преображени, него ће бити пронађени у једној поетској мери сопственог новог/старог порекла.

На хоризонту виталних пунктова ремитологизације унутар српске поезије двадесетог века (авангарда, педесете, деведесете), Вуковићева књига биће у дослуху са сваком од њих. На њиховом трагу, израженом жељом да се језиком - загонетним, на граници „заума“ или утихнућа које Вуковићеве стихове окружује - и поезији и свету да нова могућност „станована“, *Дивљи камен* ће показивати интерес за предмета (сланик, столица, клин, бакрач, итд), како је то већ чинила поезија Васка Попе, интерес за колективним предањима, интерес за елиптичним и архаизованим стиховима. Премрежена неологизмима и кованицама, архаична лексика Марка Вуковића донеће нашој савременој поезији низ употребљивих лексема: *сипар, лотиња, самитина, сеобар, скрашеник, одзвездине...* Каталог ствари и речи учиниће поетску књигу Марка Вуковића не само једним великим земаљским складиштем. Као после пожара, на згаришту/ђубришту остају само предмети који још једини чувају причу о кући, нама, поезији, о којима говорити значи још једном, или по милионити пут, саградити поетско-егзистенцијалну кућу.

Пре краја, издвојићемо песме „Маховина“, „Пелена“, „Клин“, док ћемо се на крају настанити у Вуковићеву кућу у језику. Језик, успевајући да на растреситом тлу поезије изгради кућу, успео је и да изгради песничку књигу *Дивљи камен* Марка Вуковића. Кућа је тамно место у нама, нашем бићу, које се непрестано мора градити, дограђивати, сређивати, оживљавати, антропоморфизовати, њој се морамо враћати увек и једино наоружани поезијом. А тај повратак, та кућа, та поезија, како је то Вуковић дубоко артикулисао, само је пелена свесна „*да је једина бела застава / Која не значи предају*“ („Пелена“).